

novoměstský kurýr

4/2016

ČLÁNKY - INFORMACE - AKTUALITY - NÁZORY- FOTOGRAFIE

Králova Lhota - pohled z Lhoteckého kopce severovýchodně od obce. Foto: J.B.

www.novomestskykuryr.info

OBSAH: MAPA REGIONU
OBCE S VAZBOU NA NOVÉ MĚSTO NAD METUJÍ
KRÁLOVA LHOTA - CO O SOBĚ NAPSALI V ROCE 1939
INFORMACE O OBCI KRÁLOVA LHOTA Z INTERNETU

NĚKOLIK MÝCH POSTŘEHŮ
FOTO Z KRÁLOVY LHOTY
POHLEDY Z MĚSTA
OD KLADSKÉHO POMEZÍ

AKTUALITA
VTIPY NA ZÁVĚR
ŽERTOVNÉ OBRÁZKY
FOTO NA ZADNÍM LISTU

Králova Lhota

Rohenice

Libřice

Lejšovka

České Meziříčí

Skršice

Výrava

Nový Ples

Čáповka

Na Máchovce

Na Březinské

Bílý kopec

dřevěná zvonice

299

308

299

Lhotecký kopec

297

Malé Meziříčí

Závěšták

Budin

269

Bělokopecká

U Hájku

Malostranský p.

4166

Hájský p.

299

ky les

PP Tuří

Roheničky

Podplav

Rohenický p.

400kV

Obce s vazbou na Nové Město nad Metují

Obec	obce ORP	hist. okres	obce DSO	číslo Nov. kur.
Bačetín				5/2015
Běstvíny				11/2015
Bílý Újezd				
Blažkov				3/2014
Bohdašín				2/2015
Bohuslavice				6/2014
Bolehošť				
Borová				
Byzhradec				
Bystré				4/2015
Čánka				
Černčice				4/2014
Česká Čermná				
České Mezíříčí				2/2016
Dlouhé-Rzy				
Dobré				
Dobruška				
Dobřany				7/2015
Domašín				
Domkov				9/2014
Hlinné				
Houdkovice				
Chlístov				10/2015
Janov				3/2015
Jestřebí				9/2013
Jílovice				
Kláster nad Dědinou				
Křčín (dnes souč. N.M.n.M.)				
Králova Lhota				4/2016
Křivice				
Křovice				12/2015
Ledce				
Lhota - Doubravice				7/2014

Libchyně				1/2014
Mělčany				
Městec nad Dědinou				
Městec				7/2014
Mezileší				2/2014
Nahořany				7/2014
Nedvězí				
Nové Město nad Metují				12/2013, 14
Nový Hrádek				
Očelice				
Ohnišov				1/2015
Olešnice v Orl. horách				8/2015
Opočno				
Osečnice				
Podbřeží (Skalka)				
Pohoří				1/2016
Provodov-Šonov				9/2014
Provoz				9/2015
Přibyslav				11/2013
Pulice				
Rohenice				3/2016
Semechnice				
Sendraž				10/2013
Slavětín nad Metují				8/2014
Slavoňov				3/2014
Sněžné				6/2015
Spy, (dnes součást N.M.n.M.)				11/2014
Studnice				
Šeřeč				9/2014
Václavice				9/2014
Val				9/2015
Vrchoviny, (dnes souč. N.M.n.M.)				10/2014
Vršovka				5/2014
Vysokov				
Vysoký Újezd				
Zákraví				1/2015

NOVÉ MĚSTO NAD METUJÍ obec, která byla okresním městem

Nové Město nad Metují bylo okresním městem. V čísle 2/2015 tohoto provedení „Novoměstského kurýra“ jsem uveřejnil mapu okresu Nové Město nad Metují z roku 1938. Které obce novoměstský okres tehdy zahrnoval, vyplývá z této mapy.

Seznam, který jsem uveřejnil ve vedlejší tabulce původně vycházel z knihy „Nové Město nad Metují a jeho kraj“, která vyšla na začátku roku 1940. Tam přispěla řada obcí popisem své obce.

Ukázalo se, že to nejsou všechny obce tehdejšího novoměstského okresu - viz mapa v čísle 2/2015.

A tak pokud se návštěvou dostanu k obci, která dosud ve vedlejší tabulce není, doplním ji tam. Tak snad budou zkompletovány obce novoměstského okresu a jejich dnešní podoba.

Dnes také existuje tzv. „Dobrovolný svazek obcí“ - obce DSO. Webové stránky tohoto sdružení najdete na adrese:

<http://novomestskonadmetuji.cz>

Tyto obce jsem také zařadil do mého seznamu obcí.

Ve vedlejší tabulce jsem také označil obce, které spadají pod současné Nové Město nad Metují vzhledem ke skutečnosti, že Nové Město nad Metují je obcí s tzv. „rozšířenou působností“ - obce s označením ORP. Tyto obce jsem už navštívil.

V jednotlivých číslech měsíčníku „Novoměstský kurýr“ se budu věnovat obcím, které jsou ve vedlejší tabulce. Některé jsem už uvedl v předcházejících číslech, takže k těm se už nebudu vracet. V tabulce najdete, ve kterém čísle měsíčníku „Novoměstský kurýr“ se o příslušné obci píše. Obce budou volit namátkově dle mé nálady, kam se mi bude chtít právě jet. Pokračuji obcí KRÁLOVA LHOTA.

Jindřich Buchal.

KRÁLOVA LHOTA

Co o sobě napsali v roce 1939 v knize
„Nové Město nad Metují a jeho kraj“:

Tato katastrální obec v nejzápadnějším cípu politického okresu novoměstského nad Metují rozkládá se při bývalé kladskopolské stezce, od západu na východ a vede jí dálková silnice, vedoucí z Hradce Králové do Nov. Města nad Metují a dále na Náchod. Průměrná nadmořská výška obce činí 270 m. Na půlnoční straně se rozkládá mezi obcemi Královou Lhotou, Já-

sennou a Rohenicemi táhlý vrch „Bílý kopec“. Na jeho jižním svahu je vlastně Králova Lhota rozložena. Nejvyšší místo návrší bělokopecského je na zemském mezníku, kde je udána výška 294 m. Celková výměra katastru činí 615 ha 86 a. Z toho jest 526 ha 43 a polí, 32 ha 23 a luk, 6 ha 57 a lesů.

Lhota značí lhůta, prodlení, sečkání neb dobu určenou smlouvou. Poněvadž od starodávna bývaly nové osady na jistou lhůtu od poplatků osvobozeny, jsou zvány „Lhotami“. Osadníci, kteří se usadili na gruntech královských, byli také na určitou „lhůtu“ osvobozeni od poplatků a proto osadě dali jméno Lhota Králova. Bylo to v době zakládání osad za Přemysla Otakara II. V seznamu desátků pro krále Václava r. 1384 vypsaných jmenuje se plebánie Kunigswald sívé Meziříč, jakož i Kunigsfeld (Králova Lhota). Stará pověst vypravuje, že Lhota patřila k věnu královny vdovy. Královna tu prý kdysi povila synka na místě, kde je nyní č. 63. Dosud prý je v kůlně statku kolébka ze zlata hluboko v zemi zakopaná. Proto je na obecní pečeti kolébka s královskou korunou a poštovní trubkou. Jiná verze praví, že Lhotou kdysi projížděl na cestě do Polska sám král. Když tábořil ve vsi, přijel rychlý posel z Prahy, který oznámil králi radostnou zvěst, že královna povila syna.

Roku 1415 byla uvedena v držení Lhoty Jitka z Meziříčí, vdova po Hynku z Třebechovic. R. 1454 Hynek z Náchoda a Červené Hory prodal své dědictví v Králově Lhotě za 14 kop gr s dvory kmetčími Kuňce z Červené Hory, sestře své, a Dorotě z Lauterbachu a jejím dědicům za 60 kop gr. R. 1456 dne 6. srpna obdržel zboží ve vsi Meziříčí a Králově Lhotě Vratislav z Mitrovic, přijav r. 1461 syna Jana v jednotu toho zboží.

V r. 1500 Petr z Dube, Adrsbachu a na Rychmburce prodal ves Královu Lhotu s devíti dvory kmetčími, s rychtou a kostelním podacím a jiné statky Mikuláši ml. Trčkoví z Lípy. R. 1582 bylo ve Lhotě 18 rolníků usedlých a 110 osob.

V r. 1608-1611 seděl na dvoře selském v Králově Lhotě Jan Len z Likkerštorfu. (Uvádí se za svědka v registratuře města Dobrušky.) Po zavraždění hraběte Adama Erdmana Trčky v Chebu (Eger) dostává se Lhota pod panství bratří Jeronýma a Rudolfa Colloredů.

Ve válce třicetileté utrpěla obec nezměrné škody. R. 1639 musili Lhotečtí odevzdati generálu Hodicovi 3042 zl. 45 gr. R. 1641 vyhořel místní kostelík. V r. 1643 vzali vojíni pluku generála z Hoffkirchu v obci tři klisny. V r. 1645 a 1646 Švé-

dové z Hradce a Dobrušky loupili kraj, takže mnozí lidé přišli o všechno. Nouze, hlad a mor trápily osadníky, takže hřbitov nepostačoval k pohřbívání.

Náboženské bouře v době protireformace přinesly nová utrpení. V r. 1732 byli zatčeni a uvězněni z Královny Lhoty Václav Bašek, Pavel Šotola, Václav Lacina, Václav Vilímek, Jakub Krejzl, Jiří Bartoš, Martin Jirsák, Bartoloměj Baček, Jan Bašek a Jiří Štásek. Po dvě léta byli ve vyšetřování. Není tudíž divu, že v r. 1742 podlehl mnoho lidí nabídce pruského generála z Kalksteinu a odešlo do Prus, protože nesnášenlivost náboženská odcizila lid Habsburkům. Z Královny Lhoty odešlo 41 osadníků, mezi nimiž Martin Jirsák z č. 7, Jan Kouba z č. 54, Matěj Kouba z č. 63 a jiní, kteří jako rekrutové „pas a červený obojek na krk dostali a do Sliz přes odešli“. R. 1744 bylo ve Lhotě ubytováno 50 důstojníků, 32 služebníků a 3126 mužů pruského vojska. V r. 1745 měl král Bedřich hlavní stan v Meziříčí a od 26. června do 20. července jeho vojsko stálo od Opočna k Rohenicům a Králově Lhotě. V gruntovních zápisech lhoteckých často se uvádí, že mnohý majitel usedlosti „skrz ruin od vojska v nic přišel“. V sedmileté válce navštívili Prusové obec naši v 1756 a 1758.

V r. 1758 „na hřbitově táborem leželi, kostel zplundrovali, zeď rozbořili a tam děla k Hradci namířili“. V r. 1778 ve válce o bavorské dědictví udala se srážka u naší obce, která ve vojenských dějinách má název „Srážka u Královny Lhoty“. Trvala pět hodin a Rakušané v ní ztratili 2 důstojníky a 38 mužů, Prusové 3 důstojníky a 43 muže.

Kostel sv. Sigmunda je filiální. Od r. 1713 je obec přifařena k Českému Meziříčí. Dříve zde bývala samostatná fara podobojí. Kostelík jest stavba stará, podle mínění faráře Spirocha postavena kol r. 1366 za Karla IV., kdy tělo sv. Sigmunda bylo přivezeno do Prahy. R. 1641 kostel celý i s věží vyhořel. Byl obnoven r. 1644 a nové tři zvony do něho pořízeny. Za války světové byly dva zvony rozbity a zrekvírovány. V r. 1934 darovali manželé Rydlovi z č. 1 zvonek umíráček. Před kostelem byl prastarý dřevěný kříž. V r. 1880 byl na jeho místo postaven kříž pískovcový. Ještě v r. 1651 za Enocha Clemense Vratislavského, hejtmána panství opočenského, bylo při „popsání lydi žiwych“ napočteno ve Lhotě 128 lidí, vesměs evangelíků, z nichž u 63 zjištěna naděje na získání ke katolictví. U 65 nebylo na získání naděje. Faře v Meziříčí platila obec desátku:

„*pssenice 1 korecz, žitta 19 korczů 2 wiertel, owa 20 korczů 2 wiertel.* V r. 1651 „*při zádussý králhorském založenj Swatého Zykmunda na dluzých se vykazuje 477 kop 46 gr l denár, na hotowie 4 kopy 8 gr 5 a půl denáru. Rolí faržských zádussý užíwá, které lidé osívají a čtvrtý mandel dávají. Roly pod 2 korcze sám kněz osívá. Luk, na kterých se sena nabere 3 -vozy. U Skrssy-cz také gest niegaký palouczek. Item Sedlisště a lauka též kniez klydjtj má. Segry a letníky wedle starého způsobu dávají. Koledy, wegczje, koláčje svým časem wedle možnosti.*“

Škola zde jest od r. 1788. Nejdříve byla soukromá a učilo se v č. 10, potom v č. 5, v hospodě č. 1 a v č. 11. Nato se vyučovalo v obecní pastoušce. Ta sloužila i za obydlí ponocnému. Dne 1. května 1861 položen byl základní kámen k nynější budově. R. 1881 byla přistavěna první třída a škola rozšířena na dvoutrídni.

Králova Lhota měla pozemky mokré, těžké a neúrodné. „Všude zem Páně, jen ve Lhotě jíl“, říkalo se v okolí. Ale v r. 1896 se ustavilo meliorační družstvo s předsedou Josefem Drahorádem. Ten za vydatné pomoci MUDra J. Dvořáka, poslance na sněmu českém, dokončil potom dílo, jež v životě obce značilo úplný převrat. Dotud chudá obec, které bylo přezdíváno „Cikánská holota“, se hospodářsky povznesla na úroveň okolních obcí; Neplodné pastviny a mokřiny se staly úrodnými poli, na nichž se pěstují všechny druhy hospodářských plodin, nejvíce však pšenice a cukrovka.

Druhým velkým hospodářským podnikem bylo ustavení Družstva pro rozvod elektrické energie v Králově Lhotě. Přistoupilo za člena Východočeské elektrárny v Hradci Králově a v r. 1926 postavilo rozvodovou síť nákladem 113.000 K.

Vydatným pomocníkem hospodářů jest místní kampaňka, spořitelni a záložní spolek pro Královu Lhotu a Skršice. Byla založena v r. 1902.

Nejstarším spolkem jest „Ochotnický spolek“. Byl založen v r. 1873 a jeho prvním předsedou byl Josef Drahorád. Mimo vzdělávací činnost vyvíjel spolek také činnost okrašlovací. Po obci byly na jeho popud zavezeny jámy a kaluže, vysázena stromořadí kaštanů a lip a prostranství před kostelem upraveno a vysázeno lipami, které je dosud zdobí. V r. 1901 byl založen Sbor dobrovolných hasičů, který jest vyzbrojen moderním nářadím hasičským. R. 1919 byla založena Tělocvičná jednota Sokol. Obecní knihovna byla založena v r. 1922. Čítá nyní 380 čísel o 409 svazcích.

Podle posledního sčítání v r. 1930 má obec 116 čísel a 488 obyvatel. Obyvatelstva stále ubývá. Z ovoce daří se dobře švestky a hrušky, ale špatně jabloně, které předčasně rakovají. Ovocnictví se však nevěnuje ta péče, které by zasluhovalo.

KRÁLOVA LHOTA Z INTERNETU

Z www stránek obce Králova Lhota

Historie do 19.st.

Nejstarší období existence obce souvisí s kolonizačními snahami panovníků. Původně byla oblast od Hradce Králové až k pohraničním horám majetkem panovníka. Majetkem velikým, ale bezcenným, neboť se jednalo o území pokryté hlubokými hvozdy, táhnoucími se až k hranicím, které protínaly pouze obchodní stezky a jinak byly zcela pusté. Král zde rozhodoval o udělování lén a jednou z jeho hlavních snah bylo tato rozsáhlá území osídlit.

V době vlády Přemysla Otakara I. (1197-1230) probíhala na území východních Čech tzv. první kolonizační vlna. Jejím úkolem bylo zakládání osad a hospodářské využití těchto lokalit na pokraji pohraničního hvozdu a u významných zemských stezek. V naší oblasti vycházely tyto snahy především z Hradce Králové a také z Opočna, které bylo tehdy vůbec nejdálenější osídleným místem v tomto hvozdu.

Celé území mezi řekami Labem, Metují, Orlicí a Dědinou pokrýval v té době hvozď, který se jmenoval Království. Právě na pokraji toho to hvozdu se usadili první osadníci a založili dnešní vsi Starý Ples, Újezd Skalice (Česká Skalice), Roztoky, Šestajovice, Černilov a Jasennou. Zvláštní místo mezi těmito sídly zaujímá klášter Svaté Pole, dnes Klášter nad Dědinou, který byl mimo jiné velkým střediskem pro druhou kolonizační vlnu směřovanou odtud do nitra Orlických hor.

V druhé vlně tzv. vnitřní kolonizace pronikali osadníci dovnitř hvozdu. Tato kolonizace probíhala za Přemysla Otakara II. (1253-1278), který povolal osadníky z německých zemí a osadil je lokačně na těchto územích. Kolonizace vyvrcholila v době vlády Václava II. na přelomu 13. a 14. století. V královském hvozdu a při zemských stezkách, na jejich křižovatkách a při brodech vymýtili kolonisté lesy a na vydobyté půdě počali hospodařit. Nově vzniklé obce nesly původně německá jména, obec Königswald (Králov Les) prvně doložená kol roku 1300 je

dnešní České Meziříčí. Ves Königsfeld (Královo Pole) je dnešní Králova Lhota, jenž byla založena osadníky z Horního Saska před rokem 1346. Z důvodu malých výnosů Němci brzy vesnice opustili a na jejich místo přišli lidé z okolí.

Písemně je Králova Lhota poprvé doložena roku 1356 v souvislosti s vykonáváním patronátního práva ke zdejšímu kostelu panem Hynkem z Dubé. Kostel sv. Zikmunda stál již tehdy pravděpodobně ve stejné podobě, jak jej známe dnes. Střílnová okénka v prvním i druhém patře věže svědčí o tom, že kostel měl mimo jiné i funkci útočiště. Kostel byl zasvěcen sv. Zikmundovi, světcí, jehož ostatky přivezl do Prahy císař Karel IV. To nám dává představu o přibližném datu dobudování kostela, neboť tento světec byl v době panování „Otce vlasti“ v Čechách, jak by se dnes řeklo, velmi populární. Roku 1641 kostel vyhořel, ale již roku 1644 byl obnoven a byly zavěšeny tři nové zvony. Ty přetrvaly málem tři staletí, žel první světovou válku nikoliv. V té byly dva zvony zrekvírovány vojskem, rozbity a odvezeny. Dnes má kostel pouze jeden zvon. V roce 1999 byla provedena generální oprava šindelové krytiny věže a v roce 2000 bylo nainstalováno halogenové osvětlení, jehož reflektory nasvětlují tuto krásnou dominantu obce v noci a činí z ní bod viditelný z velké vzdálenosti.

Jak jsem již uvedl, první známý držitel Královy Lhoty byl Hynek z Dubé, jenž postoupil některé své majetky jako věno své manželce Jitce z Meziříčí. Potomci Hynka z Dubé vládli ve Lhotě až do začátku 15. století, kdy část majetků získal Hynek z Náchoda na Adršpachu a Červené Hoře. Ten vedl v letech 1407-1418 spor o majetek Jitky z Meziříčí. Ta svůj podíl uhájila. Hynek z Náchoda prodal roku 1454 své majetky ve Lhotě za 14 kop grošů a s dvory.

V roce 1456 získal odúmrtí po Jitce z Meziříčí pan Vratislav z Mitrovic. Roku 1500 postoupil pan Petr Adršpach z Dubé na Náchodě a Rýzmburce veškerý svůj majetek v Králově Lhotě, devět dvorů kmetcích rychtu a kostelní podací panu Mikuláši ml. Trčkovi z Lípy, který připojil Lhotu k Opočenskému panství.

Roku 1582 bylo ve Lhotě 18 rolníků osedlých a 110 osob. Mezi lety 1608-1611 byl pánem jednoho selského dvora ve Lhotě pan Lenz Likkerštorfu (uveden v reg. Dobrušské coby svědek).

Poté co byl hrabě Adam Erdman Trčka z Lípy spolu s Valdštejnem v Chebu 25. února 1634 zavražděn, přišli Trčkové o své panství. Císař Ferdinand II. jej dal 28. prosince 1635 do

zastavy hrabatům Rudolfovi a Jeronýmovi Colloredům z Wallsee. Příslušníci tohoto původně italského šlechtického rodu zastávali mnohdy vysoké státní, vojenské i církevní úřady ve službách Habsburků. Právě jako část odměny za prokázanou věrnost při likvidaci Valdštejnova proticísařského spiknutí obdrželi Colloredové též Opočenské panství. Toto panství vlastnil rod Colloredů, od roku 1789 již Colloredo-Mansfeldů, prakticky až do druhé světové války.

Tricetiletá válka prošla Čechami a zanechala po sobě zmar, válkou a epidemiemi zdecimované obyvatelstvo i rozvrácené hospodářství. Ani naděje evangeliků na opětovné zrovnoprávnění jejich víry se nesplnily a tak mnoho lidí opustilo rodnou zem a odešlo za svou vírou tam, kde bylo volněji. I ze Lhoty odcházeli lidé.

Mnoho lidí odešlo ze Lhoty v době 1. slezské války. Roku 1742 obsadila pruská vojska velkou část Moravy a severní Čechy. Lidé podleli lákavým slibům pruského generála svobodného pána z Kalksteinu a hromadně odcházeli do Slezska. Královu Lhotu takto opustilo 41 osadníků, z toho někteří, jako Martin Jirsák z č.7, Jan Kouba z č.54, Matěj Kouba z č.63 a jiní, se nechali naverbovat jako rekruti do pruského vojska. (Tímto tématem se podrobně zabýval potomek M. Jirsáka ing. Tomáš Stodola - zde si můžete přečíst jeho pojednání a článek Emigrace nekatolíků z Královy Lhoty r. 1742)

Za II. slezské války roku 1744 bylo ve Lhotě ubytováno 50 důstojníků, 32 služebníků a 3126 vojáků pruského vojska. Pobytem vojska velmi trpělo domácí obyvatelstvo a letopisy uvádějí, že velké množství usedlostí zaniklo právě vlivem války a plněním ať vojáků pruských neb královských (rakouských).

Prusové obsadili Lhotu i v sedmileté válce a to hned dvakrát, v roce 1756 a 1758. Musím poznamenat, že na rozdíl od předešlých válek byli nyní považováni valnou většinou domácího obyvatelstva za nepřítel a také se tak chovali. V roce 1758 leželi prusští vojáci na místním hřbitově táborem, kostel vyrabovali, hřbitovní zeď na několika místech proborili a do vzniklých proluk postavili děla, která namířili na hradeckou silnici. Odtud patrně očekávali příchod Rakušanů.

Že mělo domácí obyvatelstvo válek dost a nechtělo o nějakém válčení už ani slyšet, natož se dát dobrovolně odvést na vojnu, dokládá soudní zápis Hrdelního soudu města Dobrušky. Před ním stanul 20. listopadu roku 1757 dvacetiletý Jan Ba-

šek z Královy Lhoty. Ten utekl před násilným odvodem ze vsi. Rychtář a konšel jej pěšky i na koních pronásledovali. Když ho dohnali, zuřivě se bránil a konšela Samuela Jarkovského bodl do stehna nožem. Ten zřejmě vykrvácel, neboť během necelé hodiny zemřel. Bašek v nastalém zmatku utekl a v Chrudimi se asi ve snaze, co nejlépe se ukrýt, dal naverbovat k vojsku - jaká ironie osudu! Byl ale odveden do Hradce Králové, a zde jej někdo poznal. Byl uvězněn a předán dobrušskému právu. Odsouzen byl na dva roky nucených prací. Zdali potom musel ještě jít odsloužit vojnu se již neuvádí a je těžké posoudit, co bylo vlastně horší, zda káznice nebo doživotní vojenská služba.

K boji u Lhoty došlo v roce 1778 ve válce o dědictví bavorské. Tato šarvátka je známa ve vojenských dějinách jako "Srážka u Královy Lhoty". Boj trval 5 hodin, Rakušané v něm ztratili 2 důstojníky a 38 mužů, Prusové 3 důstojníky a 43 muže. Po boji pruský oddíl ustoupil k Vlčkovcům.

Prusko-rakouská válka v roce 1866 Lhotu obešla, ačkoliv pamětníci vyprávěli, že na Chlum bylo v onom červnovém dni z Třešňovky dobře vidět a střelbu jako vzdálenou bouřku též slyšeli. Potíže pro lhotecké začaly až na podzim, kdy Průšáci již naše území opouštěli. Pamětník těchto událostí pan Václav Bašek kdysi vyprávěl:

Dne 4.zářím táhly pruské jednotky přes naši obec směrem k Náchodu a tehdy se nepěkně zachoval premierlajtnant 3. setniny 1. dolnoslezského pluku č.46. Ten vyzval starostu Uhlíře, aby opatřil pro něho a jeho oddíl ubytování. Starosta to odepřel s tím, že obec se nalézá v obvodu pevnosti Josefov a tato povinnost se na ni nevztahuje. Poručík hrozil starostovi zastřelením a ten utekl raději do Josefova. Jakmile se vzdálil, vojáci jeho ženu zbili, skříně vypáčili a hledali obecní pokladnu. Seběhli se sousedé a Váša Bašků dostal v té mele od vojáka hrncem do hlavy. Pruský auditor von Loos měl všechno vyšetřit. Provinilého důstojníka a auditora vezl potom Josef Drahorád do Vrchovín. Výsledek šetření, natož soudu se ve Lhotě nikdy nedověděli.

Poválečná historie obce

V září 1945 bylo zahájeno v obvyklou dobu vyučování na zdejší škole. Velkou událostí pro obec byla návštěva tehdejšího ministra školství akademika Zdeňka Nejedlého. Opět se podíváme, jak tehdy zaznamenal událost kronikář.

Dne 22. září 1945 projížděl obcí Králova Lhota na návštěvu do Nového Města nad Metují ministr školství Zdeněk Nejedlý. Na hranicích obce a okresu byl uvítán předsedou okresního národního výboru Cihlářem a přednostou úřadu okresního národního výboru Langrem jakož i okresním inspektorem Berkovcem. Za naši obec jej uvítal předseda MNV Václav Zilvar. Paní učitelka Papáčková mu podala chléb a sůl a jménem dětí mu přály mnoho zdraví K. Jarkovská s E. Fňoukovou. Pan ministr přál dětem mnoho zdaru v práci, podepsal se do pamětních knih a pokračoval v cestě do Nového Města nad Metují. Uvítání byly přítomny děti z Královy Lhoty, Českého Meziříčí, Libřic a Skršic, zástupci místního národního výboru, hasičského sboru a mnoho občanů z naší obce bez rozdílu politického přesvědčení.

V padesátých letech i v naší obci probíhala přesvědčovací akce ke kolektivizaci a přípravy na vznik Jednotného zemědělského družstva. I když tato akce byla organizována z centra, nedosáhla v obci brutálních rozměrů, nikdo nebyl vystěhován a nikdo nebyl pronásledován. Lidé se jen těžko loučili se svými pozemky a hlavně s malými hospodářstvími. Nakonec družstvo bylo založeno a postupně dosahovalo dobrých výsledků. Podařilo se vystavět dva nové kravíny, porodnu a výkrmnu vepřů, odchovnu pro býky a další provozní jednotky. V šedesátých letech byla většina praceschopného obyvatelstva zaměstnána v družstvu. Přes určité výhrady zemědělci byli spokojeni, protože kromě dobrých výsledků práce měli i kulturní a společenské vyžití. Postupně se vylepšoval sociální program a družstevníci měli možnost poznávat nejenom krásy naší republiky, ale byly organizovány i zájezdy do zahraničí. Vysokou úroveň měly i výroční schůze, které byly vždy spojeny s hodnotným kulturním programem.

Nastalo ovšem postupné slučování do velkých celků, nejprve sloučení s družstvem ve Skršicích a Jílovici, později byl vytvořen velký celek s centrem v Českém Meziříčí. Družstvo v Králově Lhotě od této doby trpělo tím, že všechny provozy byly přestěhovány do okolních vesnic a zde zůstala jen prvovýroba, která do značné míry zatěžovala životní prostředí. Zvláště v osmdesátých letech, kdy centrum bylo přemístěno do Českého Meziříčí se nepodařilo členům představenstva z Královy Lhoty prosadit akce, které by napomohly rozvoji naší obce. Zvláště bolestné bylo to, že všechny byty se stavěly v Českém

Meziříčí, případně v Jílovici a Rohenicích, ale ve zdejší obci zůstalo jen u příprav a plánů. JZD v tomto období centralizace málo spolupracovalo s MNV Králova Lhota na rozvoji obce. Jiná situace byla v tehdejší národním výboru. I přes tlaky jak po linii samosprávy, tak i po linii politické se podařilo vždy udržet samostatnost národního výboru a nedošlo ke sloučení obce se střediskovou obcí v Českém Meziříčí.

Králova Lhota byla samostatnou „oázou“ obklopenou ze všech stran velkými celky střediskových obcí. I přes určitou nepřízeň nadřízeného okresního národního výboru se podařilo sehnat dostatek finančních prostředků na vybavení obce. Podařilo se vybudovat novou kanalizaci a s tím i po téměř celé obci kvalitní chodníky. Byly opraveny místní komunikace a zcela nově byla vybudována místní komunikace spojující Královu Lhotu se Skršicemi. Byly vystavěny nové autobusové čekárny a v akci „Z“ byla postavena nová, moderní prodejna Jednoty. Po zrušení školy v roce 1961 byla budova opravena na úřadovnu národního výboru a mládež dostala do správy klubovnu. Ve středu obce byla přestavěna hasičská zbrojnice a po výkupu pozemku byla nově upravena požární nádrž. Toho všeho bylo možné dosáhnout díky starosti tehdejšího předsedy MNV pana Miroslava Jarkovského a nezměrného úsilí a všeobecné péči o vzhled obce tehdejšího tajemníka pana Josefa Fňouka. Králova Lhota vešla do povědomí v širokém okolí jako „obec růží“. Oba dva funkcionáři nejsou již mezi námi, ale svou prací si postavili pomník, který ještě po mnoho let bude na očích příštím generacím.

NĚKOLIK MÝCH POSTŘEHŮ

Především musím vyslovit obdiv ke stránkám obce Králova Lhota, ze kterých jsem převzal předcházející text. Stará i novodobější historie obce je zde popsána opravdu pěkně a srozumitelně. Takovéto texty jistě přispívají k poznání dějin naší země, zvláště, když si je porovnáte s popisem ostatních obcí, který do „Novoměstského kurýra“ dávám a fakta si dáte dohromady. Napomoci k tomuto poznání chci i vydáváním a navštěvováním jednotlivých obcí předválečného novoměstského okresu. A také články z časopisu „Od kladského pomezí“ popisují dobu a události mezi válkami ve 20. století a tak doplňují mozaiku událostí v našem kraji. Doporučuji - podívejte se na www stránky obce Králova Lhota, je tam řada dalších informací.

A nyní se vrátím k mým osobním dojmům z návštěvy Královny Lhoty.

Je celkem překvapivé, jak daleko směrem na Hradec Králové zasahoval okres Nové Město nad Metují. Královna Lhota je zhruba na poloviční cestě z Nového Města do Hradce Králové.

Nejdříve jsem zajel po zřejmě poměrně nové cestě od Jasenné na kopec nad královou Lhotou, odkud je pěkný pohled na vesnici. Je tam i pěkně upravená vyhlídka se stolem a mapou.

Obec Královna Lhota je rozprostřena kolem silnice od Hradce Králové na Nové Město nad Metují s odbočkou za Královou Lhotou na České Meziříčí a Opočno.

Jednoznačnou dominantou obce je kostel sv. Zikmunda, který se nachází na vyvýšeném místě nad hlavní silnicí procházející obcí. Ke kostelu je vybudována upravená stupňovitá cesta a také slavnostní osvětlení. Ovšem pro dobré fotografie (ale i pohled pro kteréhokoliv pozorovatele) ze strany od silnice poměrně hodně překáží stromy a to i nyní, kdy ještě nejsou pokryty listím. Je to škoda, právě z této strany by pohled na komplex kostela se hřbitovem a jeho blízkým okolím byl nejlepší. Přitom by se to dalo jistě řešit rozumným prořezem uvedených stromů. A tak je třeba se smířit s dokonalým pohledem na kostel ze Lhotického kopce, který je také opravdu pěkný. Ovšem optimální místo je uprostřed pole.

Sama Královna Lhota je, jak je již tradiční u řady jiných obcí, dobře upravenou a pěkně vypadající vesnicí. Hospoda, prodejna, kostel, hasiči, požární nádrž, pěkné autobusové zastávky, chodníky atd. V obci je i několik starých chalup, které asi čekají na citlivou rekonstrukci - viz fotografie. Ale je tam především hodně nových nebo pečlivě upravených straších domků.

Na procházející silnici je poměrně velký provoz. Za Královou Lhotou na kopečku je kruhový objezd, kde se kříží cesty ze směru Jaroměř - Opočno a Nové Město nad Metují - Hradec Králové. Bohužel tento „kruhák“ je v poměrně stísněných rozměrech a tak se zde stalo už několik dopravních nehod. A co se zde bude dít po dostavbě dálnice do Jaroměře, odkud tudy vede dosud nejkratší cesta do a z Kvasin na tuto budoucí ukončení dálnice v našem kraji, to je ve hvězdách. A co teprve po dokončení napojení na Polsko. Do té doby snad už bude obchvat Jaroměře a Nového Města nad Metují, který by napojení na Kvasiny od dálnice řešil. Podívejte se několik fotografií.

Jindřich Buchal.

FOTO Z KRÁLOVY LHOTY

Hospoda „U Zemánků“ je historický objekt v obci. A stále v plném provozu.

Pan hospodský má dobrou náladu, nabídka jídel a pití je samozřejmostí.

Pohled z návsi u hospody směrem k výjezdu na Nové Město nad Metují a Náchod, za obcí odbočka na Jaroměř.

Dominantou obce je kostel sv. Zikmunda.

Pohled přes požární nádrž ve středu obce..

Upravená budova obecního úřadu v pozadí s kostelem sv. Zikmunda..

Pohled na centrální část obce od severovýchodu s Lhoteckého kopce..

Rybník na výjezdu ke Hradci Králové. Jmenuje se „Závěšák“ a patří Kolowratskému rybářství. Pěkně opravený.

POHLEDY Z MĚSTA

Rekonstrukce Sepského mostu zdárně pokračuje. Jak je vidět, bude o kus vyš než dříve.

Rekonstrukce domu na náměstí. Co tam bude? Říká se, že ubytovna.

OD KLADSKÉHO POMEZÍ

Články z doby mezi válkami.

Srážky na Dobeníně a u Královy Lhoty r. 1778.

O památném návrší dobenínském, právě tak jako o Opočně a jeho okolí, bylo už mnoho psáno: O dějinách prvního z nich sebrán skoro všechen dostupný materiál, o bitvě odehrává se zde a v bezprostřední blízkosti r. 1866 vyšlo několik samostatných prací českých i německých a v rámci prusko-rakouské války psali o ní i autoři francouzští, angličtí a ruští. Též o Opočensku vyšlo několik monografií. Přes to však dvě malé sice, ale zajímavé události, jež se jich týkají, nebyly dosud vůbec soustavně popsány.

Míníme tím srážky svedené za války o bavorské dědictví na Dobeníně a u Královy Lhoty nedaleko Opočna, jež vylíčíme je úkolem tohoto článku.

Vyložíme při tom též krátce, jak tyto události souvisely s celkovou strategickou situací a přihlídneme k tehdejší konfiguraci terenu. V tomto případě bude se líčení naše opírat o vojenskou speciální mapu (4. XIV. č. 3856).

V červenci r. 1778 utábořil se pruský král Bedřich II. se svou armádou u Vlčkovic, aby odtud zahájil útok proti rakouským postavením táhnoucím se na pravém břehu Labe, od Hradce Králové až na Zvičinu, a ponechal ke krytí pro zásobování armády důležité cesty, vedoucí z Kladska přes Náchod a Českou Skalici k Hradci Králové, 2 sbory:

jeden pod generálem Bülowem utábořil u České Skalice na rovině mezi Klením a Zličí, druhý, složený původně ze 23 praporů pěchoty a 25 škadron jízdy pod generálem Thaddenem.1) na Dobeníně.

Jméno Dobenín bychom však v současných pramenech marně hledali. Po r. 1530 vymizelo úplně a místo něho nalézáme v XVIII. století různé opisy, jako „die ausgebreiteten Berglehnen bey Snt. Wenzelskirche“, „Unčovské hory“ a p. Avšak nejen jméno, nýbrž i vzhled dobenínské pláně lišil se tehdy ve mnohém od nynějšího:

„Zádolí“, r. 1732 (21. června) při průtrži mračen řítící se vodou zde vymleté, nebylo tehdy tak zaneseno jako nyní a bylo patrně širší, rozhodně však hlubší a mělo příkřejší svahy než dnes. Vesnice Václavic tehdy ještě nebylo.2), při kostelíku stál pouze příbytek pro hrobníka.3) a několik menších lesních komplexů jižně odtud a u Zádolí znesnadňovalo sice Prusům výhled k Novému Městu n. M., za to však, v případě pravidelného útoku, bylo by ztěžovalo postup nepříteli.

Jižně od tábora Thaddenova, za Metuji u Rohenic a Plesu, stál sbor rakouské lehké jízdy, zesílené dvěma prapory pěchoty.4) v postavení, jehož přirozené výhody byly ještě zesíleny několika opevněními. Především byl k obraně upraven zámek v Plesu.5) a na strémém břehu Metuje západně ode mlýna v Starém Plesu vyházeny tři okopy pro baterii; dále opevněn i Šporkův lovecký zámeček.6) východně odtud a konečně zřízeny polní hrady západně od Jásené na kotě 291, které měly být oporou pravého křídla a krytí přechody přes Metuji u Šestovic.

Určitý vliv na vojenskou cenu tohoto úseku měly též dva rybníky mezi Šestovicemi a Starým Plesem a rybník při severovýchodním cípu Jásené.7)

Velitelem sboru, jenž toto postavení obsadil, byl generál Wurmser.8) Tento Alasán, nejprve tak proslavený a pak tak smutně proslulý v císařských službách.9), měl hlavní stan v Bohuslavicích; úkolem jeho bylo krytí příchodu k pravému křídlu rakouských opevnění (moderně bychom řekli, že tato opevnění tvořila druhou a Wurmserovo postavení první linií rakouského obranného systému) a rušit pruské picování v polích při Metuji. Úkol tento plnil Wurmser s čilostí a iniciativou jemu vlastní. Skoro denně odehrávaly se v rovině mezi Thaddenovým a jeho táborem, někdy dokonce i v ulicích nebo na náměstí Nového Města n. M. srážky jízdy. K nim docházelo i v Provodově, ležícím na úpatí Dobenína, přímo pod pruským táborem, kam pruské hlídky přicházely pro vodu do

studně u příbytku č. 24., v čemž jim bylo husarskými hlídkami rakouskými křížujícími v okolí často bráněno.10)

Též rušením pruských komunikací snažil se Wurmser přispěti k vyplnění svého úkolu. První podnik toho druhu byl proveden v noci na den 16. července. Podplukovník Quosdanovič byl vyslán s škadronou Karlovických husarů.11), aby strhl úpský most u Zvole. Wurmser sám současně s 10 škadronami jízdy, 2 setninami banálských Chorvatů a 2 děly přešel v Krčíně.12) Metuji a zaměřil k pruskému táboru na Dobeníně, v ústním podání se udrželo, že Rakušany vedl tehdy mlynář z Osičku, Štěpán, jenž se dobrovolně k tomu nabídl.13) Přední stráž pruských „bosňáků 14) ve Vrchovinách byla zahánána a o půlnoci přepadl Wurmser pruský tábor. Tímto způsobem chtěl dosáhnout toho, aby pruské síly byly zde upoutány, nemohly zesílit posádku ve Zvoli nebo jinak zabránit plukovníku Quosdanovičovi provedení jeho úmyslu.

Cíle toho bylo dosaženo. Pruští kyrysníci tábořící za Zádolím byli rozprášeni, několik jich bylo zajato, několik koní pruských odvedeno a chorvatská pěchota prodrala se k severu až do ležení pruské pěchoty 16), ukoristila část plukovních děl a několik jiných, která nemohla vzít s sebou, zničila. Když pak záře ohně a živá střelba zaznívající od jihozápadu potvrdila, že se plukovník Quosdanovičovi jeho podnik zdařil, ustoupil Wurmser za Metuji, ztrativ celkem jen asi 20 lidí.

Dodejme ještě zajímavý detail: Generál Thadden, chtěl se odškodnit za ztrátu děl, uložil Novému Městu n. M. pokutu 15.000 (!) říšských tolarů, a když nemohla být složena, dal dopravit 3 občany a 1 ženu jako rukojmí do pevnosti Kladské.16)

Pruský král byl si dobře vědom, že bezpečnost jeho zpětných spojení závisí převážně na počtu rakouských sil, shromážděných za Metuji, a měl na mysli nebezpečí, které mu odtud hrozilo. Obavy jeho odůvodňují výstižně tato slova Schmettauova: 17)

„Puisque notre position étoit si mauvaise, et qu'on la conservoit, on avoit eú tort de permettre á l'ennemi de s'établir tranquillement derrière la Métau jusq' á Neustadt et Gishubel, de bárer ainsi tout notre flanc gauche par un rideau derrière lequel il pou- vait préparer, á notre úu; u, telle entreprise qu' il lui auroit plú de for- mer sûr notre dos entre Náchod et Glatz dou nous lirions nos vivres.
in . . .“)

Z toho důvodu dal král Bedřich již 10. července plukovníkem Zeilenbergem a následujícího dne oddíl sboru Thaddenova 18) rekognoskovatí ono postavení, a když se mu nepodařilo touto cestou opatřit si bezpečných zpráv, rozhodl se, že sám zjistí sílu Wurmserova sboru. 20) Zpráva o přepadu, provedeném v noci na 16. t. m. měla zajistit též určitý vliv na toto rozhodnutí, a tak můžeme mluvit nejen o operativní, nýbrž i o psychologické souvislosti mezi srážkou na Dobeníně a srážkou u Královy Lhoty.

K provedení zmíněného úmyslu sestaven zvláštní sbor, kombinovaný z oddílů generála Büllowa a z oddílů hlavní armády.21) S těmito přešel 23. července král Bedřich Úpu brodem u Doubravice, ponechal k jeho krytí 1. prapor pluku Tauenzienova a postoupil pak k Jakubovu dvoru. 22) kde se spojil s oddíly, které přes Spytu a Jesenicí přitáhly od České Skalice a nastoupil společně s nimi další pochod k Metuji.23)

Krále provázelo asi 20 generálů, aby mohli v boji pozorovatí jízdní baterii - novinku tehdeží v pruské armádě právě zavedenou.

Přes Metuji, vinoucí se mezi bažinatými lukami od Nového Města k Labi, vedly tenkrát mosty v Starém Plesu, Roztokách, Slavětíně a Dolsku.24) Jak vypadala r. 1778. krajina za nimi ležící, uvedli jsme již na začátku svého líčení a pro úplnost sluší pouze dodat, že vesnice Králova Lhota, Slavětín a Jásená byly mnohem menší než nyní, což ovšem nezůstalo beze vlivu na celkovou konfiguraci. Západně od nich se prostírající pleský les, dvakrát větší než nyní, snižoval poněkud taktickou sílu celého okolí. Jihovýchodní polovina jeho stojí dosud, severozápadní

(dnes už vykáčená) zabírala tehdy celou trojúhelníkovou plochu mezi Smržovcem, Novým Plesem a bodem 1 km jižně od koty 249.

Pruskému králi byly tyto končiny dobře známy. Od 18. do 26. června 1745 tábořil zde se svou armádou při pochodu k Hradci Králové a v týchž místech i od 26 do 29 července 1758 při ústupu od Olomouce; 30 července t. r. přešel pak po zmíněných čtyřech mostech Metuji a rozbil ležení na výšinách u Jesenice.

Roku 1778 byl přechod v Slavětíně neustále střežen 1 škadronou husarů sékelských, a pokud to bylo možno, i Karlovickými husary, kteří tábořili na výšině západně ode vsi 25) a postavili též hlídku k mostu v Roztokách.

Když se 23 července blížily sem pruské oddíly, obě tyto stráže byly skutečně na svých místech a také generál Wurmser dlel náhodou nedaleko, v loveckém zámečku Šporkově.26) Odtud pozoroval postupujícího nepřítel, pokládaje ho původně za picující oddíl, a v tom smyslu podal též hlášení do hlavního stanu ve Smiřicích.

Krátce potom, k 9. hodině dopolední, napadli však pruští „bosňáci“ slabou stráž u mostu v Roztokách, vrhli se pak s boku i na rakouské oddíly u Slavětína a zahnali je až ke Králové Lhotě.27)

Pruští husari a ostatních 15 škadron jízdy zůstali zatím na výslovný rozkaz králův na pravém břehu Metuje dotud, dokud nepřešlo 6 praporů pěchoty (pluky Pelkonský, Anhalt a Erlach) a neobsadilo výšiny mezi lesíkem Ždarem a vozní cestou vedoucí z Rohenic k Slavětínu. Několik družstev („peloton“, - viz plán II. písmeno „e“) bylo rozestaveno na severním okraji lesíka ke krytí boku.

Druhý prapor pluku Tauenzienova postoupil na pravém břehu řeky na výšinu u mostu slavětínského (g), aby i tento důležitý přechod zabezpečil pro případ ústupu.

Zatím co pruská pěchota obsazovala tato postavení, napadl Wurmser se 4 škadronami husarů „Barců“, na rychlo v jejich táboře alarmovanými 28) pronásledující pruskou jízdu a obrátil ji na útek. Na pomoc přispěchavši pruští husari a kyrysníci nemohli na výsledku boje již nic změnit a byli společně s „bosňáky“ vrženi proti postavení pruské pěchoty (posice „p“ a „f“).

Když se již zdálo, že utíkající a Rakušany pronásledovaná jízda rozrazí řady vlastní pěchoty, uvede ji v nepořádek a společně s ní bude vržena k řece a zde se tří stran obklíčena, dorazila na bojiště pruská jízdní baterie a zaujala postavení při jižním cípu lesíka Ždaru.29) V jejím kartáčovém ohni shroutil se další postup Wurmserovy jízdy.

Wurmser zkoncentroval pak svou, nyní v plném počtu se shromáždívající jízdu, u Královy Lhoty mezi kotou 288 a 290, vyrazil k Rohenicím, aby odtud podnikl nový útok, tentokrát proti levému boku pruské pěchoty. Při tomto pohybu byl však se strany tak prudce ostřelován pěchotou a praporními děly od Slavětína (s posice „g“), že musil od útoku upustit (2 hodiny odpoledne).

Král Bedřich pokládal nyní okamžik za příznivý k přerušení boje a nařídil odchod přes roztocký a slavětínský most.

V téže asi době dorazilo na kotu 294 u Královy Lhoty 6 rakouských škadron 30), které byly pod velením podmaršálka Barcá ze Smiřic vyslány ku podpoře Wurmserova sboru („k“), a postoupilo odtud až na Bílý kopec („l“), boje se však již neúčastnilo.

Tato spíše různotvárná a prudká než krvavá srážka trvala skoro 5 hodin. Rakušané ztratili 2 důstojníky a 38 mužů, Prusové skoro právě tolik: 3 důstojníky a 43 mužů.

Wurmser ustupujícího nepřítel nepronásledoval. Spokojil se tím, že zaujal tatak postavení jako před srážkou, a neznepokojoval Prusů při jich návratu do táborů u Vlčkovic a Čes. Skalice.

Po stránce vojenské je srážka u Královy Lhoty typickým příkladem násilného rekognoskování, provedeného samostatně operujícím detašmentem, jenž, vzdálen jsa míle od hlavní armády a oddělen od ní dvěma řekami, nemohl by v případě nezdaru očekávatí nejmenší

pomoci. Boj sám je zajímavý tím, že proti pruskému souručenství všech tří zbraní stála na straně rakouské pouze jízda, sama nesla celou tíži boje a průběhem srážky změnila třikrát svou úlohu: zastavivši pronásledující Prusy přešla k útoku proti jejich frontě a konečně proti jejich boku. Příčinu její nečinnosti v době, kdy Prusové vyklízeli západní břeh Metuje, třeba hledati jediné v tom, že král Bedřich dal krýti záda ustupujícího sboru výhodně postavenými oddíly pěchoty v lesíku Žďáru a u slavětinského mostu a že veškerou svou pěchotu zadržel na levém břehu řeky dotud, dokud jízda nebyla v bezpečí.

Obě srážky námi popsané nejsou ani největšími ani nejdůležitějšími událostmi války o bavorské dědictví. Po této stránce je další vývoj strategické situace, zejména cíle zimní boje ve Slezsku a Kladsku předstihují, nicméně bylo by podle našeho názoru na škodu místní historii, kdyby upadly úplně v zapomenutí.

Ivan Honl

Ordre de bataille sboru podmaršálka Wurmsera v červenci 1778:

Brigáda 31) generál-majora Wartenlebena:
2 škadrony sékelského husarského pluku 32).
3 škadrony pluku darmštatdských švališerů.
2 prapory banálských Chorvatů.33)

Brigáda generál-majora Wimpfena:

4 škadrony husarského pluku »Bárcó« č. 10.
4 škadrony husarského pluku »Kaiser« č. 1.
2 škadrony husarského pluku »Wumster« č. 8
4 škadrony husarského pluku »č. 10.Barcó«
11/2 škadrony pluku kerlovických husarů 34)

Celkem 181/2 škadron jízdy, 2 prapory pěchoty a příslušné dělostřelectvo.

Mimo to v Novém Hrádku, Olešnici a Bystrém trvale detašován 1 prapor sékelských pandurů.

Ordre de bataille pruského vojska ve srážce u Králové Lhoty, dne 23. července 1778: 35).

Pěší pluky Pelkonský, Anhalt, v Erlach a v. Tauenzien.

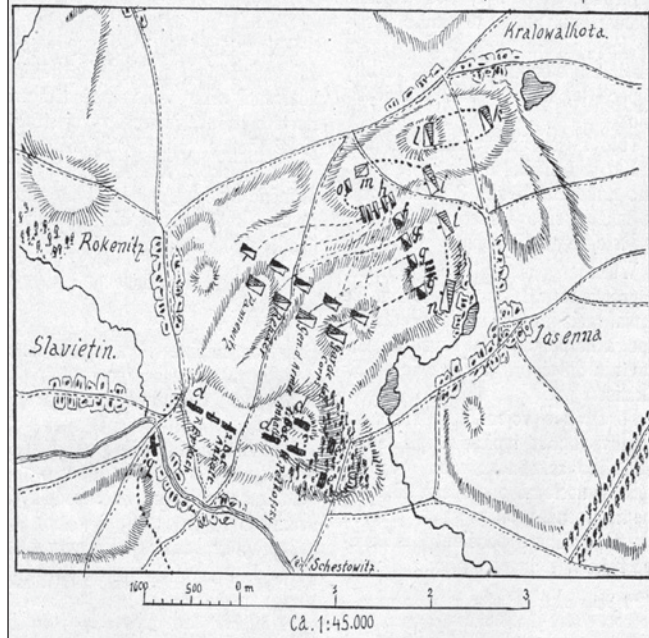
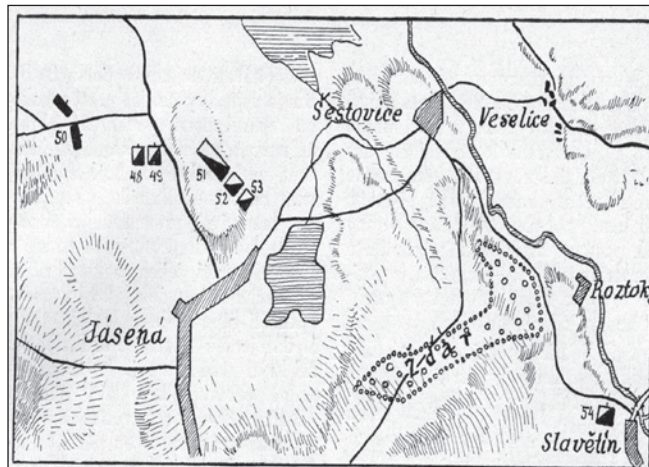
15 škadron od kyrynských pluků Garde du Corps, Gens d'Armes, Pa-newitz a Roeder.

300 husarů.
200 „bosňáků“ 36)
1 jízdní baterie.

Celkem 8 praporů pěchoty, 15 škadron kyrynsníků, 500 mužů lehké jízdy a 1 jízdní baterie.

Vysvětlivky:

- 1) Od 19. července stálo zde pouze 10 praporů a 18 škadron pod velením generála Wunsche. Viz Schmettau, Mémoires raisonnés sur la Campagne de 1778 (Berlín 1789), Str. 53. a 54.
- 2) Založena teprve r. 1786 při emfytentování zádušních pozemků.
- 3) Sommer, Das Königreich Bohmen, Praha 1836, IV, díl, str. 209.
- 4) Viz přílohu sub I.
- 5) Stával asi tam, kde nyní stojí jihozápadní část opevnění josefovských, při jejichž stavbě byl stížen.
- 6) Dochována z něho pouze kaple, stojící východně od Starého Plesu.
- 7) Z nich během času vysušeny rybník u Jásené a u Šestovic, zůstal pouze rybník u Starého Plesu.
- 8) Životopis jeho vydal Rittersberg v »Historischer Militair Almanach« (Praha 1825) str. 318 nsl a Janko v Mitteilungen des K, u. k. Kriegsarchivs: (Videň 1878).

Text k obrázku:

První plán: postavení sboru Wurmserova za Metuji - pořízen je podle současné mapy, jejíž originál jest ve válečném archivu ve Vídni. (Změněna byla pouze místní jména - česká místo německých).

Čísla značí: 48 - pluk darmštatdských švališerů. 49 - škadrona sékelských husarů. 50 - 2 prapory banálských Chorvatů. 51 - Husari pluku „Bárcó.“ 52 - Husari pluku „Wurmser“ 53 - Husari pluku „Kaiser“, 54 - Karlovičtí a 1 škadrona sékelských

Druhý plán: srážka u Králové Lhoty, je vyňat z uvedeného díla Schmettauova a otištěn beze změny. Jako většina plánů té doby, je nesprávně orientován: sever je dole, západ napravo atd. 29) Stála mezi pěchotou a jízdou, pravděpodobně před frontou 1. praporu pluku Anhaltova a ne na kotě 260 u Jásené, jak je na příloženém Schmettauově plánu mylně zakresleno („g“). 30) Jedna od husarského pluku „Kaiser“ č. 1., tři od husarského pluku „Nádasdy“ č. 9. a dvě od husarského pluku ze slavonské Vojenské hranice. 31) Brigády existovaly tehdy pouze de facto, ne podle jména. 32) Z tehdejší Vojenské hranice sedmihradské. 33) Z Vojenské hranice „mezi Sávou a Unou.

9) Roku 1797 kapituloval s 30.000 muži před Napoleonem ve Veroně.

10) Pamětní kniha obce provodovské.

11) Uhlích, Geschichte des bayrischen Erb- folgekrieges (Praha 1779), str. 8. a 9.

12) Adelung Schauplatz des bairischen Erb- folgekrieges 4. díl, tabule XV. (Lipsko 1778).

13) Podle právě citovaného díla (díle 4., str. 7.) byli vůdci Rakušanů 2 sběhnuví »bosňáci«, kteří prozradili též heslo, takže přepadení bylo lze snadno provésti.

14) Něm.: Bosniaken. Byla to lehká, píčkami ozbrojená jízda, doplňovaná hlavně mužstvem polské národnosti, podobná rakouským hulánům.

15) V Liber memorabilium parochiae Sca- liciensis z r. 1835, list 40, str. 2. čteme, že Rakušané »die Preussen ... auf die sogen- annte bránka getrieben ... hatten«. Netřeba snad dokazovati, že tvrzení toto je přehráno.

16) Pamětní kniha obecního úřadu novoměstského str. 188—189.

17) op. cit. str. 79.

18) Pozdější vývoj událostí plně potvrdil tato slova. Situace vytvořila se tak, že zatím co pruská armáda blokovala Rakušany za Labem, byla sama v malém blokována Wurmserovým sborem. Četné zmařené picní výpravy Prusáků a odvážný vpád rakouských husarů do Kladska v prvních dnech srpnových svědčí o tom jasně.

19) Při tom došlo u Jesenice k malé srážce.

20) »Versuch einer militárischen Geschichte des bayrischen Erbfolgekrieges von einem preussischen Offizier« [v. Seidl], Královec 1781.

21) Podle Liber memordbilium parochiae Scalicensis z r. 1835, list 41., str. 1 zúčastnilo se této výpravy pouze 800 mužů sboru Wunschowa (správně: Thaddenova). Jde tu ovidně o záměnu události z 23. července se zmíněným již rekognoskovaním 11 t. m.

22) Nyní »Nový dvůr« západně od Jesenice.

23) Viz přílohu sub II. »Ordre de bataille pruského vojska ve srážce u Král. Lhoty.«

24) O mostech v Krčině a v Novém Městě n. M. netřeba v této souvislosti se zmiňovat!

25) Viz plán I. č. 54.

26) Viz poznámku 6.

27) Nejlepší vyličení této srážky obsahuje relace Wurmserova, večer toho dne datovaná, jejíž originál uložen ve Vídni v aktech bývalé dvorní válečné rady pod označením 1778. VII. 149.

28) Viz plán I. č. 51.

29) Stála mezi pěchotou a jízdou, pravděpodobně před frontou 1. praporu pluku Anhaltova a ne na kotě 260 u Jásené, jak je na příloženém Schmettauově plánu mylně zakresleno („g“).

30) Jedna od husarského pluku »Kaiser« č. 1., tři od husarského pluku »Nádasdy« č. 9. a dvě od husarského pluku ze slavonské Vojenské hranice.

31) Brigády existovaly tehdy pouze de facto, ne podle jména.

32) Z tehdejší Vojenské hranice sedmihradské.

33) Z Vojenské hranice „mezi Sávou a Unou.

34) Z Chorvatsko-slavonské Vojenské hranice.

35) Podle Schmettaua. — Poněkud jinak uvádí složení tohoto sboru Bourscheid v knize »Der erste Feldzug im vierten preussischen Kriege im J. 1778“ II. díl, str. 15. (Videň 1779).

36) Viz poznámka 14.

Bolehošťské zelí

Jedeme-li drahou koncem léta z Opočna do Týniště, za zastávkou Ledec - Klášter uvítá nás lán šedozelené plochy ostře se odrážející od obvyklých barev polních plodin. V údivu pátrají oči cestujících a ústa jejich konečně ulehčují si krátkým: „Tolik zelí!“

Ano, zelí jest jedním z nejdůležitějších produktů bolehošťských rolníků, kteří pěstují je na hluboké, černé zemi „sprašce“ — vzniklé rozpadem rašeliny. Rašelina místy nachází se i v hloubce 3 m a do nedávna vyvážena byla do rašelinových lázní, v Brandyse nad Orlicí.

Zelí pěstuje se na „Spraších“ již velmi dlouho, dle záznamů již přes 200 let. Původně pěstovalo se střídavě s plodinami jinými, dnes stále „zelí po zelí.“

Osázená plocha kolísá mezi 80—100 ha, ku příkladu roku loňského byla 80 ha 78 a. Zajímavé jest, že záhony různých majetníků nedělí meze, ale že počítá se při sázení na řádky, při čemž sazenice vysazují se na vzdálenost 60 cm. Tak zužitkuje se nejlépe veškerá plocha urodné země.

Střední průměr sklizeného zelí s jednoho korce činil 50—120 q dle pěstovaného druhu. Jedna hlávka váží průměrně 3 kg, ač sklídí se někdy jednotlivé hlávky i 14 kg vážící.

Pěstuje se druh zelí ranního „Sláva Holanďáka“ a zelí zimní „Bolehošťské“, které jest prastarého původu domácího. Řídce vidíme i červené zelí salátové. Bolehošťské zelí jest čisté bílé, sladké, nezaštipuje na jazyku jako zelí na polích pěstované, proto kupují je rádi jak majitelé kysarů, tak obchodníci zeleninou.

Hrubý příjem za zelí jest jistě výše milionové, neboť cena bývá od 20 do 30 Kč i vyšší, vyžaduje však pěstění velmi nákladného a práce starou od časného jara do pozdního podzimu.

Brzy z jara počíná práce přípravou domácích zahrádek pro setí zelného semene. Vysetá a vyklíčená „hlavátka“ chrání se před mrazy a nočním chladem chvojí, dokud není dosti otužilá a způsobilá k vysazování.

Do zahrádek sázejí se také „semenice.“ Jsou to nejtvrďší a nejlepší hlávky zelí zimního správného tvaru s pěkným koštělem i hustým kořenem sklizené a přes zimu uchované ve sklepích. Ty vykouvené a poskytují rolníkům vlastního semene. Semeno zelí ranního kupují rolníci od semenářských závodů.

Zatím půda na „Spraších“ vyžaduje pilné přípravy. Hluboko zorána a silně pohnojena chlévskou mrvou i umělými hnojivy dusíkatými, zvláčená a uvalena rozměňuje se velikými hráběmi „znamenáky“, jichž dřevěné kolíky značí vzdálenost sazenic od sebe. Černá půda „Spraš“ zapestří se pak hloučky žen a mužů majících košíky s vytrhanou ze zahrádek „hlavátkou“ a opatřenými roubíky na sázení. Vysazených sazenic bývá na půl třetího milionu kusů. Hlavátka zalévá se, každá sazenice zvlášť, dokud se neujala. Vodu nutno voziti ve voznicích. Jelikož spodek

rašelinný chová dosti vlhkosti, je zdar dalšího vzrůstu ujatých sazenic i v nejsušších letech, kdy jinde zelí se nedaří, zaručen. Zhynulé sazenice stále se vysazují. Zelí škodí housenky bělásku, larvy kovaříků - drátovci a strusky (larvy) mouchy zelné. Škoda způsobená housenkami při veliké ploše osázené zelím nebývá tak veliká, větší působí na mladých sazenicích drátovci — letos pak přímo katastrofální škody na zelí způsobily spousty strusek muchnice zelné. Larvy užírají kořínky mladých sazenic, které zhynou. Aby zelí zdárně rostlo, jest je třeba okopatí a orádlovati, při sklizni pak každou hlávku nutno zelených listů zbaviti.

Tak práce s vypěstěním zelí dává mnoha chudým lidem obživu, nehledě na práci v místních kysárnách, z nichž kysárna firmy V. Baše jest jednou z největších československé republiky a vyrábí sama ročně přes 300 vagonů kyselého zelí. O tomto odvětví zemědělského průmyslu nutno však napsati zprávu zvláštní.

Ze zelí, jakožto důležitá plodina, působilo dávno již na život bolehošťského občanstva, jest jisto. „Košťálníci“ a „zeláci“, jak přezdíváno bylo bolehošťským zelařům v širokém okolí, jezdívali se zelím daleko. Jezdili „lantem“. Drah nebylo a proto užívalo velkých formanských povozů, kterými vozeno zelí na trhy do Mýta, Borohrádku, Jelení — ba až do Prahy. Ještě před osmdesáti lety bývala „zelnáčka“ v místním nářečí „zelouka“ oblíbenou denní polévkou chudších. V některých rodinách měla i vliv na příjmení, neboť zachoval se starý rod bolehošťských Zelarů — Zilvarů.

Semeno hlavatkové síval vždy sám hospodář a to v neděli nebo ve svátek odpoledne po požehnání (u katolíků) nebo po nešporu (u evangelíků). Pranostika tvrdila: „Seje-li se hlavátka na Matku boží, mraz neuškodí a bude mnoho zboží.“

Hlavátku nesázeli jako nyní po rozměření znamenáky, ale „podle nosu.“ Sázející rozkročil se a mezi stopy svých nohou „pod nos“ „píchl“ a vsadil sazeničku. Byla vždy pak jedna mezi dvěma stejně vzdálenými stopami. Při vysazení čtyř sazenic otočil se sázející jednou do kola. Proto o nešikovně tancujícím říkalo se, že „tančí, jak by zelí sázel“.

Starému smávali se, že už je „starý košťál“, hubený byl „vyschlý košťál.“ Staří ale zdraví mivali „zdravý košťál.“ U hloupých ale silných byla „na silném košťále malá hlávka.“

Zenské bývaly ustrojeny jako „hastroši v zelí“. Kdo měl velké šlapoty, tomu se smáli, že chodil do Bolehoště šlapat zelí. O těžce nemocném se říkávalo: „Už zelouku jíst nebude.“

Nejapný býval „nemastné zelí.“

Mládenec druhému lezl „do zelí“.

Chudá nevěsta byla „žádná mačka, samý krásti.“

Thlustým hrozívali, že „puknou jako mačka v dešti.“

Mačkami nazývali a dosud zvu bolehošťští tvrdé hlávky. Proto při ukončení zelné sklizně bývala slavnost „mačinková.“ Poslední vůz se zelím okrášlený fábory vezl se domů.

Čeď a přijednaní tropili „mumraje“. Hospodáři a hospodyně nejmladší služka přála „vínš“, který býval dle pamětníků asi takovýto:

„Hospodáři a hospodyně! Sklidili jste šťastně zelí, už je prázdný pól celý. Matka bží ho sela, dobře ho hléděla, svatej Jíří sázel, Jan do vejšky házel, Petr s Paulem smažil a Pánbu sám zvážil. Přejem vám štěstí, požehnaní bží, byste hodně dovezli z Mejta všeho zboží. Panímámě kajdu, chlupcům na kalhoty a všem co sou vaši z Borohrádku boty. Přejem vám, abyste nám taky přál a na muzikanty něco dal.“

Hospodyně pak dala chasa svačinu — hospodář poslal pro pivo a chasa zpěvem a tancem bavila se dlouho do noci.

Koncem XVII. a počátkem XVIII. století nastala bolehošťským doba neblahá. V ten čas, nechtějice se vzdáti víry svých předků, opouštěli všecek majetek svůj a prchali do ciziny. Z našeho kraje zvláště do Polska, kde mezi Poláky necítili se tak cizími a do Pomořanska, kde známé jméno Bolehošť nestránilo cizinou. V těch dobách založeny vystěhovalci v Polsku vedle jiných osady Zelov a Zelůvky. Kdo nevzpoměl by při tom na bolehošťské zelí?

Jan Hofman:

AKTUALITA

Kasárenská ulice - letos se v této ulici objeví pouliční osvětlení - to je dobrá zpráva.

Doufejme, že se tam objeví i název ulice.

Na dolním konci Družební ulice vyrostl nový objekt - lépe řečeno byl rozšířen objekt původní.

Oblíbená vinárnička v přízemí zřejmě zůstane, jestli se zvětší, to je zatím tajenka.

Nahoře asi bude nějaké ubytování.

V prostoru naproti Rychtěl vzniká nový objekt. Místní vietnamský podnikatel zde staví zřejmě obchodní ale i bytový komplex.

Ty sloupy v popředí nasvědčují, že to nebude jen tak obyčejná, strohá stavba. Nechme se překvapit.

Stavba má být dokončena letos.

VTIPY NA ZÁVĚR

Izraelský voják, který čerstvě vstoupil do armády po výcviku, žádá svého velitele o tři dny volna. Velitel se rozčiluje: „To si snad děláte legraci, ne? Žádat o volno, jen jste nastoupil! To byste musel dokázat něco neobvyklého, abyste dostal volno takhle brzy!“

Vojín srazil kufry a odešel. O den později vjel na základnu v arabském tanku. Velitel ho chválí a ptá se: „Jak jste to dokázal?“

„No, vlezl jsem do tanku, dojel jsem na arabskou hranici. Tam stál arabský tank. Vystrčil jsem bílou vlajku, on vystrčil bílou vlajku. Tak jsme vylezli oba ven a já povídám: Chceš tři dny volna? No a tak jsme si vyměnili tanky!“

„Tvůj automobil, tvé rádio, tvůj televizor a tvé křeslo! Jednou jsme manželé, tak u nás nejsou ani tvé, ani mé věci, ale jen naše. A co to tam pořád hledáš ve skříni?“

„Naše kalhoty!“

Tři blondýnky zůstanou samy na ostrově. Neví, co si počít, a tak tam tak sedí a sedí.

Vtom se jim zjeví víla a říká, že každé splní jedno přání.

První blondýnka říká, že by chtěla být chytřejší, aby se odtamtud nějak dostala.

Rázem jí ztmavnou vlasy, je z ní brunetka a ta neváhá, vrhne se do vody a z ostrova odplave.

Druhá blondýnka si přeje být chytřejší, než ta první.

Stane se z ní zrzka, najde pár ostrých škeblí a s jejich pomocí nareže rákos a vyrobí si člun, na kterém odpluje.

Třetí chce být ještě chytřejší, než druhá. Najednou se z ní stane muž a odejde po mostě.

Blondýna na letišti: „Slyšela jsem, že letí červené lodičky, tak jsem se chtěla zeptat, v kolik?“

Ukradne chlap v práci pytel uhlí, a když ho přenáší přes vrátnici, zastaví ho ostraha: „Co to máte v tom pytli?“

Chlap vysype uhlí a povídá: „To je krmení pro králíky.“

„A to vám budou žrát?“ diví se hlídač.

„Jo,“ přisvědčí zlodějíček. „A když ne, hodím to do kamen!“

Hned vedle kláštera postavili nový seminář. Jednoho dne se jeden novic trochu opije a dobývá se do kláštera. Druhý den matka představená volá opatovi: „Bratře Ondřeji, zde je sestra Panna Marie, jeden z vašich noviců se sem včera snažil dostat. To už se nesmí nikdy přihodit!“

Další den se další novic opije a znovu: „Bratře Ondřeji, zde je sestra Panna Marie, jeden z vašich noviců se sem včera dobýval. To už se nesmí opakovat!“

O pár dní později: „Bratře Ondřeji, tady sestra Marie...“

ŽERTOVNÉ OBRÁZKY

Když z domu
vyneseš
zlo...

Nečekej, že
dobro se Ti
tam samo
nastěhuje!

Zpracoval: ing. Jindřich Buchal, ČSA 821, Nové Město nad Metují, 54901.

www.novomestskykuryr.info

Zveřejněno v „Novoměstském kurýru“ vždy poslední den v příslušném měsíci.

Není určeno pro tisk. © PC Print.

Kostel svatého Zikmunda - pohled ze severovýchodu s Lhoteckého kopce. Foto J.B.

Chalupa uprostřed obce, která jistě pamatuje hodně staré doby. Doufejme, že se dočká záchrany. Foto: J.B.